

Др Милан Радовановић, дипл. историчар
Београд

Друштвена историја у фокусу XLVI*

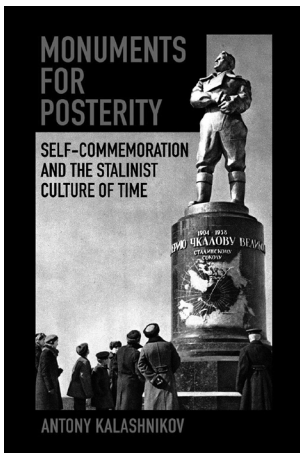

Planert, Ute (Hrsg.), *Todesarten. Sterben in Kultur und Geschichte*, Böhlau Verlag, Köln 2023, 310 S.

Извесност смрти условила је континуирану фасцинацију човечанства овом темом. Есхатолошке расправе представљају интегрални део сваког система филозофије и религије, а све се темеље на нади да тренутак умирања има виши смисао од биолошког краја јединке. Неочекивани и неслућени развој технологије нужно је променио и начин на који појединац и друштво перципирају смрт. Док је, са једне стране, створено оружје способно да уништи свет, све је присутнија идеја претварања бића у дигитално присуство које ће бити малтене бесмртно. Петнаест радова, колико је сакупљено у зборнику чији је уредник Уте Планерт, професор новије историје на Универзитету у Келну (Universität Köln), феномене смртности и смрти разматрају као интегрални део друштвено-политичких околности. При томе покривају широку лепезу тема, од погребних поворки у Старом Риму, средњевековног фолклора посвећеног смрти, начина на који су се са смрћу суочавали верски великодостојници, масовних гробница жртава Француске револуције, промену перцепције

* Поштовани читаоци и читатељке, у претходном штампаном броју Годишњака за друштвену историју 2/2023, грешком је објављен прилог за рубрику Друштвена историја у фокусу из Годишњака за друштвену историју 2/2022. Овом приликом се извињавамо и вама и аутору на начињеној грешци, а у електронском издању можете пронаћи одговарајуће прилоге. Хвала на разумевању.

страдања војника у савременом добу, приказивање трагичних последица Холокауста у дечијој књижевности, феномена „нуклеарне смрти“ у Хирошими и Нагасакију, па све до умирања у видео игрицама и феномена бесмртности у виртуелном простору. Аутори прилога су стручњаци из низа дисциплина које на специфичан начин приступају теми смрти, од књижевности, теологије, филозофије и историје, па све до музике и медијских наука.

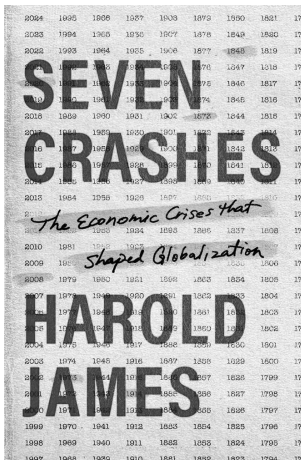
Kalashnikov, Antony, *Monuments for posterity: self-commemoration and the Stalinist culture of time*, Cornell University Press, London 2023, 202 p.

Ентони Калашњиков, постдокторант на одељењу за историју, Универзитета Ватерло (University of Waterloo), у овој монографији доводи у питање претпоставку да је функција споменичке културе Совјетског Савеза за време стаљинизма, како се обично претпоставља, била искључиво пропаганда и у потпуности фокусирана на тренутак настанка. Аутор дела из овог периода анализира из перспективе будућности коју су њихови творци очекивали и прижељкивали. Комбинујући методе својствене историји културе, критици уметности и истраживањима културе сећања, ослањајући се на до сада непознати архивски материјал, Калашњиков деконструира настанак и имплементацију стаљинистичког програма стварања „бесмртног сећања“. Монографију чини, уз предговор и закључак, укупно шест тематских целина. Карашњиков се бави општим контекстом споменичке културе стаљинистичког периода, питањем изградње трајног естетског идеала у архитектури, начином на који је приступљено комуникацији са будућим генерацијама, стаљинизмом као политичким контекстом за изградњу споменика, утемељењем споменика из овог периода у култури и, у последњем поглављу, само-меморијализацијом и културом сећања у општем контексту међуратног периода.

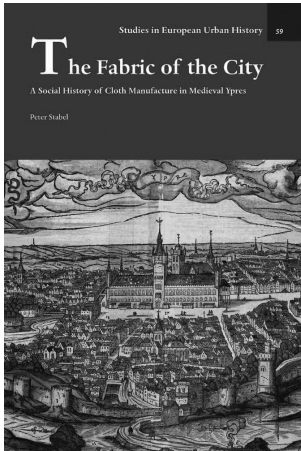
Kessler, Kai-Ove, *Die Welt ist laut: eine Geschichte des Lärms*, Rowohlt, Hamburg 2023, 428 S.

Бука је пошаст савременог света. Са друге стране, представља његов интегрални део и у стопу прати његов развој. Каи Ове Кеслер, новинар, историчар и музичар, уредник програма радија Северне Немачке (Norddeutscher Rundfunk), деценијама уназад бави се буком. У овој монографији је за то време стечена знања систематизовао посматрајући их управо кроз призму двојне природе феномена којим се бави. Буку дефинише као симбол незаустављивог напретка цивилизације и, истовремено, показатељ њене све веће деструктивности. У основи, аутор тражи одговор на само једно питање – како се бука коју човечанство производи мењала са протоком времена? Као својеврсни контрапункт овом питању нуди промену начина на који друштво буку перципира. Књигу чини осам већих хронолошких целина, које буку стављају у најшири могући контекст. После уводних поглавља која се тичу предисторије и праисторије, Кеслер анализира звучну подлогу живота у антици, средњем веку, новом веку и савременом добу. При томе звучно окружење паралелно посматра као последицу и, унеколико, узрок друштвених феномена својствених одређеној епохи и одређеном верском, друштвеном или политичком окружењу. Крећући се по вертикали људске историје, настоји да што прецизније дефинише тренутак у коме се богатство звукова које је бојило свакодневицу претворило у буку, а симбол напретка попримио обележја онога што се у савременом свету назива звучним загађењем.

James, Harold, *Seven Crashes. The Economic Crises that shaped Globalization*, Yale University Press, New Haven 2023, 367 p.

Уводећи дефиницију економских криза као преломних тренутака не само економске историје, већ и процеса глобализације, Харолд Џејмс у овој књизи доноси сасвим ново схватање ових динамичних промена у општим оквирима развоја привреде и друштва. Аутор прави разлику између „добрих“ и „лоших“ криза, у зависности од тога да ли је њихов коначних резултат био позитиван или негативан по процес стварања глобалног света. У овом смислу умногоме редефинише сам појам економске кризе. Као што сам наслов књиге наговештава, анализом је обухваћено седам критичних момената у економској историји света, од 1850. до 2020. године. Сваком од њих посвећено је засебно поглавље. Џејмс у својој анализи демонстрира како су кризе снабдевања по правилу поспешивале процес глобализације, водећи ширењу тржишта и иновацијама којима су произвођачи настојали да надоместе недостатке на тржишту, док су кризе потражње значиле и истовремену кризу процеса глобализације, пошто их је пратила појачана контрола тржишта и генерална скепса према властима и систему. У искуствима ових криза, а позивајући се на најутуцајније теоретичаре економског развоја у појединачним тренуцима посматраног периода, аутор види потенцијал за развој нове школе економске мисли, при чему би искуства прошлости служила избегавању или бар контролисању сличних криза у будућности.

Stabel, Peter, *The Fabric of the City: A Social History of Cloth Manufacture in Medieval Ypres, Brepols, Turnhout 2022, 278 p.*

Производња текстила представљала је замајач урбанизације на северозападу средњевековне Европе. Парадигматичан пример ове међузависности представљала је Фландрија, у којој је, између XII и XVI века, свако градско насеље, у мањој или већој мери, било укључено у процес производње текстила од вуне. Монографија Петера Стабела, директора Центра за историју урбанизације (Centre for Urban History), Универзитета у Антверпену и председника Европске асоцијације за историју урбанизације (European Association for Urban History), посвећена је примеру Ипра, трећег по величини града у Фландрији, у коме се налазила јединствена концентрација радне снаге и капитала у посматраном периоду. На врхунцу локалне производње, у XIII и XIV веку, текстили из Ипра извожени су широм Европе. Аутор овај град посматра као парадигму условљености процеса урбанизације процесом производње текстила и на овој претпоставци гради тематски оквир како монографије у целини, тако и појединачних поглавља. Свака од десет целина колико, уз увод, чини ову публикацију посвећена је улози коју је производња текстила одиграла у дефинисању једног од аспеката феномена урбанизације – тржишта, технологије, ширења градских центара, капитала, предузетништва, организованог рада и еснафа, зараде, односа полова, побуна и зачетака капитализма.